Näringsutskottets betänkande

1983/84:35

om strukturförändringar inom specialstålsindustrin, m. m. (prop. 1983/84:157 (delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84:157 om strukturförändringar inom specialstålsindustrin, m. m. (industridepartementet), utom i vad avser särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen,

dels tre motioner som har väckts med anledning av propositionen,

dels fyra motioner från allmänna motionstiden om bl. a. stålindustrins försörjning med skrot, nya råjärnsprocesser och SSAB Svenskt Stål AB.

Sammanfattning

Utskottet finner det väl motiverat att staten medverkar till en ny företagsstruktur inom sektorn rostfritt stål och till en rekonstruktion av smidesbolaget AB Bofors-Kilsta på det sätt som föreslås i propositionen. I båda fallen läggs grunden för en utveckling som bedöms kunna göra de berörda företagen långsiktigt konkurrenskraftiga. Inga krav ställs på nya finansiella insatser från statens sida. En balanserad avvägning har gjorts mellan statliga låneefteravgifter och krav på nya insatser från ägarföretagen. I en reservation (vpk) avstyrks propositionen i denna del. Reservanten stöder också motionsyrkanden (vpk) om att en ny förhandlingsuppgörelse skall träffas med stålföretagen, en ny stålkommission tillsättas och en ny stålindustriell politik bedrivas.

Ett motionsyrkande (fp) att regeringen inte skall få begärt bemyndigande att i framtiden ändra villkor som riksdagen har fastställt för villkorslån till specialstålsföretag avstyrks men stöds av en minoritet (m, c, fp). Detsamma gäller en motion (m) som kritiserar den selektiva industristödspolitiken och kräver dess avveckling.

Utskottsmajoriteten ställer sig inte bakom förslag (vpk) till nya riktlinjer m. m. för SSAB. Skrotförsörjningen är en viktig fråga, säger utskottet med anledning av en motion (s) i frågan men anser inte att den nu behöver utredas eftersom skrotavtal har träffats och nya processer för tillverkning av alternativa råvaror till skrot har tagits fram. Användarföretagen bör själva få bestämma när de vill utnyttja de nya råjärnsprocesserna, menar utskottsmajoriteten och avstyrker motionsyrkanden (vpk) om regeringsinitiativ i denna fråga.

Proposition 1983/84:157

Huvudsakligt innehåll

I propositionen läggs förslag fram om ändringar i villkoren för tidigare lämnade lån med villkorlig återbetalningsskyldighet till dels Nyby Uddeholm AB, dels AB Bofors-Kilsta. I det förstnämnda fallet är åtgärden ett led i en statlig medverkan till omstrukturering av den del av specialstålsindustrin som är inriktad på rostfritt stål. I vad avser AB Bofors-Kilsta sker insatsen i samband med en finansiell rekonstruktion och strukturell omvandling av bolagets verksamhet. I propositionen redovisas dessutom vissa andra statliga insatser för att åstadkomma en strukturomvandling inom specialstålsindustrin. Ett anslag av 25 milj. kr. föreslås för särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen.

Förslag

Regeringen föreslår – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – att riksdagen (1) bemyndigar regeringen att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som beviljats vissa företag inom specialstålsindustrin i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört.

Vidare bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet i övrigt har anfört om

3. statlig medverkan till en ny struktur inom den del av specialstålsindustrin som är inriktad på rostfritt stål,
4. statlig medverkan till en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta.

I vad avser moment 2 (särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen) har propositionen hänvisats till arbetsmarknadsutskottet.

Motionerna

De motioner som har väckts *med anledning av propositionen* och behandlas här är följande:

1983/84:2791 av Christer Eirefelt m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen avslår regeringens begäran om bemyndigande att besluta om framtida ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet,

1983/84:2793 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. avslår förslag om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som beviljats vissa företag inom specialstålsindustrin i enlighet med vad i motionen anförs,
2. hemställer hos regeringen om att nya förhandlingar upptas med specialstålsföretagen enligt vad i motionen anförs,

3. hemställer hos regeringen om att en ny specialstålskommission tillsätts för att utveckla svensk specialstålsindustri enligt vad i motionen anförs,

4. avslår förslaget om statlig medverkan till en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta enligt vad i motionen anförs om struktur- och sysselsättningsplaner,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om --- användning av ny järnframställningsteknik,

1983/84:2796 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avvecklingen av industristödspolitiken.

Yrkande 7 i motion 1983/84:2793 behandlas i återstående del i näringsutskottets betänkande NU 1983/84:39.

I övrigt behandlar arbetsmarknadsutskottet de motioner som har väckts med anledning av propositionen.

De motioner från *allmänna motionstiden* som behandlas här är följande:

1983/84:689 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hemställer hos regeringen om att Gränges ägarandel i SSAB övertas av staten,

2. hemställer hos regeringen om att SSAB:s konsortialavtal ersätts med nya riktlinjer enligt vad i motionen anförs,

3. hemställer hos regeringen om sådana åtgärder att SSAB:s gruvverksamhet kan säkerställas i framtiden enligt vad i motionen anförs,

4. uttalar sig för att SSAB skall anpassa sin verksamhet till miljökrav enligt vad i motionen anförs,

5. hemställer hos regeringen att vidta åtgärder vad gäller forskning och utveckling enligt de riktlinjer motionen anför,

1983/84:691 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hemställer hos regeringen om åtgärder för att trygga sysselsättningen på bruksorterna enligt vad i motionen anförs,

2. hemställer hos regeringen om att en ny specialstålskommission tillsätts för att utveckla svensk specialstålsindustri enligt vad som anförs i motionen,

1983/84:859 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning om landets långsiktiga försörjning av stålskrot,

1983/84:1891 av Hans Petersson i Hallstahammar m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om förslag till åtgärder för att utveckla de nya råjärnsprocesserna enligt vad i motionen anförs,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om den framtida utvecklingen av stålindustrin.

Rättelse: S. 3, rad 35 Står: Peterson m. fl. Rättat till: Petersson i Hallstahammar m. fl.

Uppgifter i anslutning till motionerna

Alternativa processer för råjärnstillverkning, m. m.

Det har under flera år pågått försök att ersätta masugnsprocessen med nya smältreduktionsprocesser för framställning av flytande råjärn. Tre processer står i centrum för intresset, nämligen ELRED-processen, som har utarbetats av Stora AB och ASEA, Boliden AB:s INRED-process och SKF Steels process Plasmasmelt. Staten har engagerat sig finansiellt i utvecklingen av nya råjärnsprocesser via Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden). Staten har också via statens industriverk och industridepartementet stött utvecklingen av en ny järnsvampsprocess, SKF:s Plasmared i Hofors, och via strukturdelegationen utvecklingen av pulvermetallurgi i Nyby Uddeholm.

För järnsvamp finns det nu konkreta planer på att uppföra en fullskaleanläggning som skall använda den nya Plasmaredprocessen. SKF Steel Engineering AB (SKF Steel) ingav sålunda den 29 december 1983 en ansökan till regeringen om tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen att i Stockholms frihamn inom Stockholms kommun få bygga en anläggning för produktion av järnsvamp m. m. med användande av plasmateknologin. Den planerade produktionen är avsedd att ge svensk stålindustri ett konkurrenskraftigt alternativ till importskrot. Anläggningen skall enligt ansökan kunna producera ca 190 000 ton järnsvampsbriketter per år. Den överskottsenergi som kommer fram i processen i form av bränngas avses bli omvandlad till ca 560 GWh hetvatten per år för Stockholms Energiverks fjärrvärmenät.

Mot bakgrund av de nya förutsättningar som har kommit fram när det gäller att ekonomiskt utnyttja den överskottsenergi som alstras i tillverkningsprocessen för järnsvamp har malmfältsutredningen låtit göra en särskild studie av möjligheterna att producera järnsvamp i malmfälten. Denna studie visar att en produktion av järnsvamp är möjlig såväl i Kiruna som Malmberget. I studien föreslås att järnsvampsverk byggs på båda orterna med en kapacitet av 190 000 resp. 150 000 ton järnsvamp per år. Bränngasen och hetvattnet från anläggningarna avses gå dels till kommunernas fjärrvärmenät, dels till LKAB:s kulsinterverk. Det förutses vidare att torv skall användas som energikälla. Malmfältsutredningen föreslår i sitt betänkande (Ds I 1984:9) Framtid i malmfälten att regeringen tar upp förhandlingar med bl. a. SKF Steel och LKAB om byggande av järnsvampsverk i malmfälten.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågorna om stålindustrins skrotförsörjning och om alternativa råjärnsprocesser har uppmärksammats av riksdagen flera gånger. Det skedde senast våren 1983 med anledning av en motion (vpk) där det bl. a. föreslogs att regeringen skulle ta initiativ till att de nya reduktionsprocesserna för framställning av råjärn uppfördes i full skala. Vidare föreslogs att regeringen

skulle se till att metallurgikapaciteten för handelsståls- och specialstålsindustrierna samordnades. Syftet skulle vara att minska andelen importerat skrot och skapa förbättrade förutsättningar för en malmbaserad metallurgi.

Det är, anförde näringsutskottet (NU 1982/83:41 s. 15 f.), av stor vikt för svensk stålindustri att den bedriver en metallurgisk tillverkning som i ett internationellt perspektiv är rationell och konkurrenskraftig. Betydelsefullt är att råvaruförsörjningen kan tryggas på längre sikt. Utskottet erinrade om att de överläggningar som under lång tid hade pågått mellan olika företrädare för stålindustrin om situationen på skrotmarknaden ett år tidigare hade resulterat i en förhandlingsuppgörelse om fördelningen av köpskrot mellan stålverken. Överenskommelsen trädde i kraft i juli 1982. Avtalet ansågs bl. a. innebära att användningen av lämpliga substitut till skrot underlättades. Utskottet hade tidigare i samma betänkande sammanfattat hur skrotförsörjningen till stålverken sker samt redovisat innehållet i det nya avtalet (NU 1983/84:41 s. 5 f.). Utskottet hänvisade vidare till Jernkontorets då avslutade utredning om alternativ till importskrot, vilken bl. a. hade förbättrat underlaget för planeringen av råvaruförsörjningen. Jernkontoret hade studerat främst s. k. malmbaserade ämnen, järnsvamp samt råjärn som alternativ järnråvara. Beträffande järnsvamp och råjärn hade utredningen dragit slutsatsen att det inte var företagsekonomiskt försvarligt att vid då gällande priser på importskrot investera i en anläggning för att med järnsvamp eller råjärn ersätta sådant skrot. Utredningen fann det emellertid angeläget att påpeka att förhållandena snabbt kunde komma att ändras. De metoder som hade studerats i utredningen var Plasmared för framställning av järnsvamp samt ELRED och INRED för produktion av råjärn.

(Som har framgått av föregående avsnitt planerar SKF Steel nu att uppföra en anläggning i Stockholm för produktion av järnsvamp. Genom att anläggningen planeras så att överskottsenergin från tillverkningsprocessen kan avyttras har de ekonomiska förutsättningarna för järnsvampstillverkningen väsentligt förbättrats i förhållande till vad som gällde när den tidigare refererade utredningen av Jernkontoret genomfördes.)

Utskottet anförde vidare:

Utskottet vill betona vikten av att regeringen fortlöpande följer utvecklingen inom detta område. Det är från flera utgångspunkter önskvärt att skrotimporten kan nedbringas. Stålindustrin bör så långt möjligt vara baserad på inhemsk malm, inhemskt skrot eller ämnen som tillverkas inom landet. Enligt vad utskottet har erfarit planerar regeringen att ta upp överläggningar om stålindustrins problem med berörda företag. Utskottet räknar med att de nu nämnda frågorna kommer att behandlas i detta sammanhang. Härutöver vill utskottet erinra om att arbetet på att utveckla nya råjärnsprocesser har fått statligt stöd genom Fonden för industriellt utvecklingsarbete (Industrifonden). Något uttalande från riksdagen enligt de nu behandlade motionsyrkandena finner utskottet inte motiverat.

Reservation avgavs av vänsterpartiet kommunisternas representant i utskottet. Riksdagen följde utskottet.

En eventuell användning av en av de nya råjärnsprocesserna vid SSAB-Domnarvet var den 6 april 1984 föremål för ett frågesvar i riksdagen (RD 1983/84:119). Lars-Ove Hagberg (vpk) hade ställt frågan (1983/84:449) om regeringen var beredd att vidta åtgärder för att ELRED-processen skulle komma i bruk vid SSAB-Domnarvet. I sitt svar anförde statsrådet Roine Carlsson bl. a. följande. ELRED-processen är en av de olika metoder som finns för tillverkning av råjärn. Valet av metod är beroende av olika faktorer, bl. a. tekniska och ekonomiska. Det ankommer på SSAB:s styrelse att ta ställning till vilka metoder som skall användas inom bolaget. SSAB samarbetar med flera företag i fråga om teknisk utveckling och ekonomisk utvärdering av olika metoder att tillverka stål, varvid bl. a. energiaspekterna belyses särskilt.

Utskottet

Omstrukturering av sektorn rostfritt stål

Förslagens bakgrund och innebörd

Sektorn rostfritt stål inom specialstålsindustrin har sedan år 1975 i alla västländer präglats av ett kraftigt utbudsöverskott med starkt pressade priser och en klart otillfredsställande lönsamhet som följd. Problemen har tvingat fram betydande strukturförändringar. Den svenska tillverkningen av rostfritt stål har i hög grad berörts av den kris som har varit utmärkande för den internationella stålmarknaden. Produktionen av rostfritt stål låg år 1983 närmare 30 % under 1974 års nivå. Antalet sysselsatta minskade med ca 6 000 under perioden 1976–1983. Betydande förluster noterades bl. a. åren 1981 och 1982.

I proposition 1983/84:157 redovisas (s. 3 f.) uppgifter om produktion, sysselsättning och resultatutveckling för fyra företag inom sektorn rostfritt stål av svensk specialstålsindustri vilka berörs av förslag i propositionen, nämligen Avesta Jernverks AB, Fagersta AB, Nyby Uddeholm AB och Sandvik AB. Dessa företag svarar för större delen av den svenska produktionen av rostfritt stål. I propositionen nämns anpassningsåtgärder som har vidtagits av stålföretagen för att bemöta den besvärliga marknadssituation de har ställts inför under senare år. Vidare redovisas omfattningen av de statliga lån och lånegarantier som har lämnats till vissa av företagen bl. a. för att underlätta för dem att anpassa sig till den nya marknads- och konkurrenssituationen (prop. s. 1 samt bilaga 1). De anpassningsåtgärder som hittills har vidtagits inom sektorn rostfritt stål har emellertid, sägs det i propositionen, inte i tillräcklig utsträckning förmått stärka företagens långsiktiga internationella konkurrenskraft. Mot denna bakgrund tillkallade regeringen i novem-

ber 1982 en särskild specialstålskommission. Kommissionens uppgift var att utarbeta förslag i syfte att främja en ändamålsenlig struktur inom främst den del av specialstålsindustrin som är inriktad på rostfritt stål.

I kommissionens slutbetänkande, som överlämnades i juni 1983, konstaterades att kraftfulla strukturåtgärder krävdes för att effektivisera den del av specialstålsindustrin som är inriktad på rostfritt stål. Strukturåtgärderna borde vidare genomföras snabbt. Specialstålskommissionens slutsatser redovisas i sina huvuddrag på s. 8 f. i propositionen.

Fortsatta förhandlingar om en strukturuppgörelse fördes härefter under år 1983 dels mellan ägarna till de fyra nämnda specialstålsföretagen, dels, i vad avser statens eventuella medverkan i en sådan uppgörelse, mellan dessa företag och företrädare för industridepartementet. I början av år 1984 enades ägarna om en strukturlösning som regeringen med förbehåll för riksdagens godkännande har beslutat medverka i.

Uppgörelsen mellan de fyra företagen innebär att huvuddelen av verksamheten inom sektorn rostfritt stål av specialstålsindustrin grupperas inom två ägarbolag, Avesta inom Axel Johnson Gruppen samt Sandvik. Axel Johnson Gruppen tar ett långsiktigt ägaransvar för det nya Avesta bl. a. genom att förbinda sig att inneha en majoritet i bolaget under minst tio år. I uppgörelsen ligger bl. a. att produktionen koncentreras och att marknadsföringen samordnas. Strukturuppgörelsen beskrivs närmare i propositionen på s. 10 och i dess bilaga 2.

Den nu nämnda uppgörelsen om ny struktur inom sektorn rostfritt stål förutsätter viss statlig medverkan. Med förbehåll för behövligt riksdagsbeslut har staten träffat avtal med dels Uddeholm/Nyby Uddeholm, dels Avesta/Nordstjernan AB/A Johnson & Co HAB om formerna för statens medverkan. Avtalen har fogats till propositionen som bilagorna 3, 4 och 6. De innebär att staten efterger ordinarie skuldförda lån om sammanlagt 450 milj. kr., varav 230 milj. kr. avser Nyby Uddeholm och 220 milj. kr. andra bolag inom det nya Avesta. Som förutsättning för dessa eftergifter gäller att Uddeholm och Gränges AB tillskjuter 230 milj. kr. som nytt eget kapital i Nyby Uddeholm resp. att det nya Avesta tillförs minst 300 milj. kr. i nytt bundet eget kapital under medverkan av Skandinaviska Enskilda Banken. Dessutom förutsätter uppgörelsen att villkoren för villkorslån som har lämnats Nyby Uddeholm ändras. Betalningsansvaret för villkorslånen avses tas över av Uddeholm. Återbetalningen av lånen skall ske enligt vissa principer som anges i avtalet (prop. s. 14 samt bilaga 3). Dessa innebär i stort att återbetalningen anknyts till de skuldebrev som Uddeholm erhåller av Avesta som likvid för försäljningen av Nyby Uddeholm.

Beträffande statens medverkan enligt de båda avtalen gäller, sägs det i propositionen, att det ankommer på regeringen att besluta om eftergifter av ordinarie skuldförda lån. För att regeringen skall kunna ändra villkoren för villkorslånen krävs emellertid bemyndigande av riksdagen.

Regeringen begär därför i propositionen bemyndigande att besluta om de

ändringar i villkoren för villkorslån till Nyby Uddeholm som har överenskommits under förutsättning av riksdagens beslut. Den ger samtidigt riksdagen tillfälle att yttra sig över vad föredragande statsrådet i övrigt har anfört om en statlig medverkan till strukturuppgörelsen.

Det ingår i överenskommelsen att de berörda företagen förbinder sig att tillskjuta sammanlagt 100 milj. kr. till ett särskilt bolag, t.v. benämnt Bruksinvest. På detta sätt skall företagen medverka till att skapa ny sysselsättning i berörda regioner.

I propositionen (s. 14 f.) redogörs för vissa skattefrågor i samband med de förutsatta ägarförändringarna. Därvid nämns att frågor om vissa dispenser, skattebefrielser och avdragsrätter kommer att aktualiseras.

Överväganden

Utvecklingen inom svensk specialstålsindustri har under senare år kännetecknats av minskad efterfrågan, ökande internationell konkurrens och vikande lönsamhet. En rad strukturanpassningsåtgärder har vidtagits. Delvis har detta skett med statlig finansiell medverkan, bl. a. genom de tidsbegränsade stödåtgärder som riksdagen beslutade om år 1977 för att underlätta strukturåtgärderna inom specialstålsindustrin. Enligt särskilda bemyndiganden av riksdagen har också lån med villkorlig återbetalningsskyldighet i vissa fall beviljats företag inom denna industri.

Riksdagen har vid återkommande tillfällen behandlat frågor om specialstålsindustrin med anledning av förslag från regeringen eller motioner som har väckts utan direkt anknytning till sådana förslag. Utförlig redogörelse för tidigare riksdagsbehandling av ämnet har lämnats bl. a. i utskottets betänkanden NU 1981/82:31 och NU 1982/83:41. Dessa betänkanden ger, tillsammans med den redogörelse som lämnas i proposition 1983/84:157, en samlad överblick över specialstålsindustrins utveckling, åtgärder som har vidtagits, aktuella problem och utvecklingsmöjligheter samt de politiska ställningstaganden som tidigare har gjorts i dessa frågor.

Utskottet finner det tillfredsställande att diskussionerna mellan berörda företag nu har lett fram till en strukturlösning som beräknas kunna stärka branschens internationella konkurrenskraft. Betydelsen av att en sådan lösning nås understryks av utskottet senast våren 1983 (NU 1983/83:41 s. 16). Genom den nya strukturen skapas, som framhålls i propositionen, bättre förutsättningar att få till stånd struktur- och utvecklingsåtgärder inom såväl produktion och produktutveckling som marknadsföring och distribution. Härigenom kan konkurrenskraften ökas och en tryggare sysselsättning erhållas. Lösningen ligger sålunda helt i linje med vad utskottet tidigare har uttryckt som önskvärt.

Utskottet anser också att den preliminära uppgörelse som regeringen har träffat med berörda företag om finansiella åtaganden från statens och deras egen sida för att möjliggöra den planerade omstruktureringen är väl avvägd.

De privata ägarna tar ansvar för branschens utveckling och staten går inte in som ägare. Staten tillskjuter inte några nya pengar. Dess medverkan inskränker sig till vissa eftergifter på tidigare beviljade lån. Ägarna gör samtidigt minst likvärdiga insatser. De nya principer för återbetalning av villkorslånet till Nyby Uddeholm som regeringen önskar få riksdagens bemyndigande att besluta om synes vidare utskottet vara en bra grund för att återbetalning sker.

Kritiska synpunkter på den överenskommelse som har träffats framförs i vänsterpartiet kommunisternas motion 1983/84:2793. Omstruktureringen av specialstålsindustrin berör livsnerven i Bergslagen, sägs det i motionen. Denna region befinner sig i akut kris genom de många nedläggningar och rationaliseringar som har skett inom basindustrierna. Sysselsättningen har minskat drastiskt. Den överenskomna omstruktureringen av företagen inom sektorn rostfritt stål innebär att antalet sysselsättningstillfällen minskas med ytterligare mellan 1 000 och 2 000. Staten avskriver lån till företagen på 450 milj. kr., medan de berörda bolagen endast satsar 100 milj. kr. tillsammans i ett bolag för att skapa nya arbeten. Något ingrepp i storfinansens ägarmakt sker inte. De lokala fackföreningarna har inte fått medverka. Regeringens handläggning av ärendet bör därför inte godkännas. En allvarlig brist i regeringens förslag är enligt motionärerna att det i propositionen saknas en redovisning av den framtida strukturen och en gedigen sysselsättningsplan. Riksdagen kan, menar motionärerna, inte på så lösa grunder ge regeringen det begärda bemyndigandet att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. I motionen yrkas därför avslag på propositionen i denna del. Regeringen bör vidare enligt motionen riva upp ståluppgörelsen och återuppta förhandlingar med specialstålsföretagen. Målet skall därvid vara att sysselsättningen skall garanteras på lång sikt. Ägarna skall tillskjuta ett betydligt större kapital och förmås att ta ansvar för sysselsättningen.

Utskottet delar inte den i motionen framförda uppfattningen att propositionen genom att inte redovisa en framtida struktur och plan för sysselsättningen ger riksdagen ett otillräckligt underlag för att kunna ge regeringen det begärda bemyndigandet avseende villkorslån till Nyby Uddeholm. Den planerade strukturlösningen synes tvärtom vara väl underbyggd. Den ger grunddragen i den framtida arbetsfördelningen mellan de två företagsgrupperingarna. En detaljerad redovisning av konsekvenserna för enskilda arbetsställen och orter av den nya strukturen skulle i och för sig från flera synpunkter ha varit önskvärd men kan enligt utskottets mening inte begäras i nuvarande skede.

Utskottet erinrar i detta sammanhang om att det har varit en förutsättning för statens medverkan till omstruktureringen att berörda bolag tillskjuter 100 milj. kr. till ett särskilt bolag benämnt Bruksinvest. Detta bolag skall bidra till att nya verksamheter och därmed arbetstillfällen skapas i första hand i de bruksorter som direkt berörs av den planerade omstruktureringen. Ägarna

har i olika sammanhang förklarat att de skall göra ytterligare insatser utöver sin andel i Bruksinvest (prop. s. 21). Regeringen redovisar också i propositionen förslag till särskilda statliga utvecklingsinsatser i Bergslagen (prop. s. 18 f.). Som tidigare har nämnts behandlas propositionen i denna del, jämte motioner, av arbetsmarknadsutskottet.

Regeringens hemställan att få besluta om ändringar i villkoren för villkorslån är generellt formulerad på ett sådant sätt att den täcker dels nu föreslagna förändringar i villkorslånet till Nyby Uddeholm, dels ändringar i motsvarande lån till AB Bofors-Kilsta, dels också eventuella framtida ändringar i villkorslån till företagen i specialstålsindustrin. Utskottet tar ställning till regeringsförslaget i vart och ett av nu nämnda avseenden (se även s. 12 och 13).

Med hänvisning till det nu sagda tillstyrker utskottet att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats företag inom specialstålsindustrin till den del hemställan avser Nyby Uddeholm. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84:2793 (vpk) i aktuell del. Det följer härav att utskottet också avstyrker förslaget i samma motion att nya förhandlingar skall upptas med specialstålsindustrin enligt vad som anförs i motionen.

I propositionen berörs vissa skattefrågor (s. 14 f.) som aktualiseras i samband med de planerade ägarförändringarna. Vad som anförs i propositionen i här berört avseende synes inte ge anledning till något uttalande från riksdagens sida. Detsamma gäller vad föredragande statsrådet i övrigt har anfört i propositionen om statlig medverkan till en ny struktur inom den del av specialstålsindustrin som är inriktad på rostfritt stål.

I motionerna 1983/84:2793 (vpk) och 1983/84:691 (vpk) yrkas att en ny *specialstålskommission* skall tillsättas. Den nu aktuella uppgörelsen, sägs det i motion 1983/84:2793, gäller ju inte alla delar av specialstålsindustrin. En framtida stålstruktur måste utredas efter nya utgångspunkter. Kommissionens uppgift skall enligt motionärerna vara att lägga fram förslag om hur nya arbetstillfällen inom eller utom stålindustrin kan ersätta den minskande sysselsättningen. Det skall vara företagens skyldighet att skapa dessa arbetstillfällen. Kommissionen bör föreslå hur stålindustrin skall utvecklas för att i högre grad än nu svara mot hemmamarknadens behov och ta del i de framtidssatsningar som samtidigt måste ske inom verkstadsindustrin. Förslag bör läggas fram om hur forskning och utveckling kan samordnas och hur ny eller redan utvecklad teknik kan tas till vara bättre än hittills. Slutligen bör ingå i specialstålskommissionens uppgift att föreslå hur en ägarsamordning inom specialstålsindustrin kan ske så att hela branschen inlemmas i ett "Svenskt metallbolag".

I motion 1983/84:691 (vpk) utvecklas också ett bredare resonemang om inriktningen av svensk stålpolitik. Krisen i specialstålsindustrin och därmed för sysselsättningen på bruksorterna har sin grund i branschens stora

exportberoende, sägs det i motionen. Den negativa utvecklingen inom branschen kan bara vändas genom en verklig rehabilitering av svensk industri, en nedtoning av exportinriktningen, minskat beroende av importerade insatsvaror i verkstadsindustrin samt en kvalitativ och kvantitativ utveckling av denna med en vidgning av hemmamarknaden och självförsörjningen. Enligt motionärerna kan dessutom en positiv utveckling av branschen åstadkommas endast om hela stålindustrin förstatligas. En nationalisering i traditionell bemärkelse är emellertid inte nog. Ett förstatligande skall, anför de, vara ett led i en ny, progressiv politik präglad av självständiga målsättningar och grundad på arbetarklassens långsiktiga intressen. Det sistnämnda förutsätter både en intensivare politisk och facklig kontroll och en aktiv medverkan av fackföreningsrörelsen och de arbetande själva.

Motionärerna begär att regeringen skall vidta åtgärder för att trygga sysselsättningen på bruksorterna enligt vad som anförts i motionen.

Den av regeringen tillsatta specialstålskommissionen slutförde sitt arbete under våren 1983. En strukturuppgörelse omfattande sektorn rostfritt stål – som svarar för uppskattningsvis ca 60 % av sysselsättningen i specialstålsindustrin – har träffats. Enligt utskottets mening behövs det inte nu någon ytterligare utredning om branschen, vare sig i vad avser sektorn rostfritt stål eller i vad avser den del som inte berörs av förslagen i proposition 1983/84:157. Det bör få ankomma på företagen att välja produktinriktning, bestämma satsningarna på och formerna för forskning och utveckling och tillämpa ny teknik, i förekommande fall i samarbete med de institutioner och myndigheter som kan ge service och finansiellt stöd. Riktlinjer i nu aktuella avseenden bör alltså inte, så som motionärerna förordar, dras upp av en särskild kommission. Utskottet avvisar också liksom vid ett flertal tidigare tillfällen motionärernas förslag om att gruv- och stålindustrin skall förstatligas inom ramen för ett svenskt metallbolag. Med det nu sagda avstyrker utskottet motionerna 1983/84:691 (vpk) och 1983/84:2793 (vpk) i berörda delar.

Flera av de tankar som förs fram till stöd för de nu refererade motionsyrkandena återkommer i motion 1983/84:691 (vpk) till den del denna avser en ny stålpolitik som grund för åtgärder för att trygga sysselsättningen på bruksorterna. I motionen utvecklas ytterligare hur svensk industri bör inriktas för att nå detta mål. Utskottet kan inte ställa sig bakom att svensk industri skall styras och planeras på det sätt som motionen förutsätter. Lika litet kan utskottet, såsom har framhållits också tidigare, stödja förslaget om ett förstatligande av stålindustrin. Utskottet avstyrker således motion 1983/84:691 (vpk) även i nu avsedd del.

Rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta

AB Bofors-Kilsta, som är ett helägt dotterbolag till AB Bofors, bildades år 1979 genom att Bofors överförde sin smidesverksamhet i Kilstaverken i Karlskoga till ett separat bolag. I samband med detta fattades beslut om att

investera i en ny smidespress. Alternativet bedömdes vara en successiv nedläggning av Kilstaverken. Staten ställde sammanlagt 250 milj. kr. till förfogande i form av olika lån och villkorslån för att projektet skulle kunna förverkligas. I proposition 1983/84:157 meddelas att företaget nu på grund av försämrade marknadsförutsättningar befinner sig i en allvarlig finansiell kris. En finansiell rekonstruktion bedöms som nödvändig.

En principöverenskommelse har träffats om statlig medverkan i en sådan konstruktion på vissa villkor. Överenskommelsen redovisas närmare i propositionen på s. 16 f. och i dess bilaga 6. Den innebär bl. a. att 106 milj. kr. av bolagets statliga reguljära lån om sammanlagt 141 milj. kr. återbetalas. Staten efterger samtidigt 35 milj. kr. av dessa lån. Statliga villkorslån med ett kapitalbelopp av 100 milj. kr. slutregleras på så sätt att moderbolaget AB Bofors under en fyraårsperiod återbetalar ett kapitalbelopp om 75,5 milj. kr. jämte marknadsmässig ränta. Bofors-Kilsta tillförs genom nyemission nytt kapital om minst 75 milj. kr. under medverkan av Carnegie Fondkommission AB. Företaget avses i fortsättningen bli kärnan i en verksamhet inriktad på tillverkning och försäljning av tyngre komponenter för fordonsindustrin.

I överenskommelsen ingår också att Bofors förbinder sig att satsa 25 milj. kr. i en särskild stiftelse med uppgift att stödja bl. a. tillkomsten av nya företag inom Karlskogaregionen.

Regeringen begär riksdagens bemyndigande att få göra de ändringar i villkoren för villkorslånet till Bofors-Kilsta som preliminärt har överenskommits. Vidare får riksdagen tillfälle att yttra sig över vad som i övrigt anförs i propositionen beträffande statlig medverkan till en finansiell rekonstruktion av Bofors-Kilsta.

I vänsterpartiet kommunisternas motion 1983/84:2793 yrkas avslag även på detta förslag. Motiveringen är här liksom i övrigt att det saknas en redovisning av den framtida strukturen och en gedigen sysselsättningsplan. Riksdagen kan inte, säger motionärerna, godkänna ändrade lånevillkor på de lösa grunder som redovisas i propositionen.

Utskottet finner det väl motiverat att staten medverkar till en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta i enlighet med regeringens förslag. Rekonstruktionen avses ge förutsättningar för att det bildas en kraftfull och konkurrenskraftig leverantör av fordonskomponenter för den internationella marknaden. Utskottet delar regeringens uppfattning att detta är av intresse ur industripolitisk synvinkel. Liksom regeringen anser utskottet att uppgörelsen är förmånlig för staten. Eftergifterna av statliga lån är begränsade. Vissa lån återbetalas i betydande utsträckning. Nytt ägarkapital tillförs företaget och bidrar ytterligare till att ge en stabil finansieringsgrund för den fortsatta utvecklingen. Utskottet kan inte ansluta sig till bedömningen i motion 1983/84:2793 (vpk) att det beslutsunderlag som har redovisats i propositionen är otillräckligt och att förslaget därför bör avslås. Utskottet

föreslår i stället att riksdagen lämnar regeringen det begärda bemyndigandet att ändra villkoren för villkorslån till AB Bofors-Kilsta. Vad som i övrigt anförs i propositionen beträffande statlig medverkan till en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta ger enligt utskottets mening inte anledning till någon erinran från riksdagens sida.

Framtida ändringar av villkor för villkorslån

Lån med villkorlig återbetalningsskyldighet har lämnats till ett antal specialstålsföretag som bidrag till finansiering av projekt som har tett sig speciellt riskfyllda men som har varit angelägna att genomföra. Återbetalningen av dessa lån är knuten till bolagens resultatutveckling. Lånen löper med ränta. I den mån räntebetalning inte bedöms kunna ske läggs räntan årligen till kapitalskulden. Detta innebär, sägs det i propositionen (s. 18), att villkorslånen ofta växer med ränta på ränta och att låneskulden snabbt når en sådan omfattning att återbetalning av hela låneskulden ter sig mycket osäker. Dessa lån har också i vissa sammanhang, bl. a. i strukturdiskussioner, visat sig vara en sådan belastning för företagen att de har försvårat lämpliga strukturåtgärder.

Enligt propositionen är det lämpligt att staten eftersträvar att villkoren kan ändras så att staten kan påräkna viss återbetalning av lånen även om låntagarens resultat inte skulle medge återbetalning enligt de ursprungliga planerna. Det kan också finnas andra skäl att ändra villkoren i samband med exempelvis strukturlösningar. Riksdagen föreslås därför bemyndiga regeringen att i fortsättningen besluta om sådana förändringar i villkoren för dessa lån som kan visa sig lämpliga. Beslut med denna innebörd bör enligt propositionen årsvis ges riksdagen till känna.

I samband med att riksdagen har godkänt lån med villkorlig återbetalningsskyldighet har, framhålls det i motion 1983/84:2791 (fp), riksdagen också beslutat om vissa villkor för återbetalningsskyldigheten. Om det i framtiden skulle visa sig nödvändigt att ändra dessa villkor – på grund av omständigheter som nu inte kan förutses – bör det enligt motionen ankomma på riksdagen att fatta beslut härom. Något sådant bemyndigande för regeringen att besluta om framtida ändringar i villkoren som föreslås i proposition 1983/84:157 bör således inte ges. Motionärerna yrkar därmed avslag på regeringens förslag till den del detta avser framtida villkorsförändringar.

Regeringens begäran om bemyndigande att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet avser inte bara de ändringar i villkoren som nu – med förbehåll för riksdagens godkännande – har avtalats med vissa företag utan även framtida ändringar som kan aktualiseras. I motion 1983/84:2791 (fp) yrkas avslag på regeringens förslag såvitt avser sådana framtida förändringar i villkoren.

Det kan, som påpekas i propositionen, uppkomma situationer där en

ändring i villkoren för villkorslån är påkallad. Det kan vara fråga om att ge bättre förutsättningar för att lånen återbetalas eller att underlätta angelägna strukturlösningar. Utskottet delar regeringens uppfattning att det i sådana situationer är motiverat att beslut kan fattas av regeringen utan krav på medverkan av riksdagen. Det kan betraktas som självklart att regeringen härvid på bästa sätt både tar till vara statens intressen som långivare och beaktar de motiv och mål som ursprungligen har legat som grund för riksdagens bemyndigande om villkorslån till de berörda företagen. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag också i nu berört avseende och avstyrker motion 1983/84:2791 (fp).

Avveckling av den selektiva industristödspolitiken

Med anledning av propositionen har moderata samlingspartiet i motion 1983/84:2796 bl. a. utvecklat sin syn på den statliga selektiva industristödspolitiken. Motionärerna illustrerar sin kritik med resultatet av det finansiella stöd som staten har gett företagen inom specialstålsindustrin. Detta stöd har enligt motionärerna inte bidragit till att trygga företagens verksamhet. Såväl Nyby Uddeholm som AB Bofors-Kilsta står inför hotet av betalningsinställelse om inte nya ägartillskott eller avskrivningar av statliga lån sker, sägs det i motionen. En stor del av de subventionerade lån och lånegarantier som har lämnats synes ha använts till felinvesteringar eller dubbleringsinvesteringar.

Motionärerna ansluter sig till propositionens förslag om statlig finansiell medverkan i rekonstruktionen av berörda företag. Vid en eventuell betalningsinställelse skulle nämligen förlusterna sannolikt ha blivit ännu större. Det är också enligt motionärerna tillfredsställande att resp. moderbolag har tvingats ta över de statliga lån som inte har avskrivits.

Det är emellertid motionärernas grundläggande uppfattning att selektiva stödåtgärder inte skall vidtas. En generell politik däremot gör marknadsekonomin funktionsduglig, sägs det i motionen. Näringspolitiken måste inriktas på att stimulera till ett mer dynamiskt näringsliv och att undanröja hinder för en vitalisering av svensk ekonomi. Ökad lönsamhet gör det möjligt för fler företag att tillhöra den expanderande delen av näringslivet. Man kan då rensa undan ett antal selektiva insatser som nu utnyttjas och har negativa verkningar. Motionärerna vill att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd.

Utskottet utvecklar sin syn på mål och medel i industripolitiken mera i detalj i sitt betänkande (NU 1983/84:42) med anledning av regeringens proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse och de motioner som har väckts i anslutning till denna proposition. I detta sammanhang vill utskottet anföra följande.

Det är också utskottets bedömning att generella medel har många fördelar när det gäller att ge goda förutsättningar för den industriella utvecklingen. Den under hösten 1982 genomförda devalveringen är en generell ekonomisk-

politisk åtgärd av väsentlig betydelse för industrin. Utskottet ansluter sig emellertid inte till motionärernas uppfattning att generella åtgärder är tillräckliga. Olika typer av insatser inom ramen för sådana politikområden som industripolitiken fyller en viktig kompletterande funktion. Som exempel kan nämnas statliga insatser för att främja forskning och utveckling, produktion eller marknadsföring. Enskilda företag eller grupper av företag kan stå inför särskilda hinder i sin utveckling som kräver särskilt avpassade lösningar. Statlig medverkan kan behövas för att en nödvändig strukturanpassning i näringslivet skall genomföras på ett socialt acceptabelt sätt. Ibland kan snabba insatser för något eller några enstaka företag vara nödvändiga för att tillgodose detta önskemål. Av denna exemplifiering framgår att också industripolitiken i sig rymmer både generella och selektiva åtgärder. Det är utskottets uppfattning att båda typerna av åtgärder är nödvändiga för att det stöd och den stimulans som behövs skall kunna få den mest ändamålsenliga utformningen. Av det sagda följer att utskottet inte ställer sig bakom de förslag till riktlinjer för näringspolitiken som föreslås i motion 1983/84:2796 (m).

Allmänt om gruv- och stålindustrin

Hur den framtida utvecklingen inom stålindustrin bör gestaltas är från olika aspekter föremål för förslag i motion 1983/84:1891 (vpk). För att gruv- och stålindustrin skall utvecklas bör hela näringen sammanföras i ett statligt metallbolag, sägs det i motionen. Utvecklingen bör ske efter tre huvudlinjer. Den metallurgiska utvecklingen i landet måste stödjas och utvecklas. Malmen skall därvid vara basen, och skrotanvändningen skall inte vara större än som motsvarar det skrotfall som sker inom landet. Ökad integration med förädlingsledet måste eftersträvas. Kring de nya järnprocesserna, som inte kräver extrem storskalighet, kan en sammanhållen produktion byggas upp. Process- och produktutveckling bör vidare ske i samarbete mellan stålverk och sluttillverkare. Produktionen bör ha en bas som fyller viktiga samhällsbehov, såsom ny energiteknik, rationellt byggande, kollektivtrafik och transportsystem. Riksdagen bör enligt motionärerna göra ett uttalande av denna innebörd.

Något sådant uttalande av riksdagen om den framtida inriktningen av gruv- och stålindustrin som föreslås i motion 1983/84:1891 (vpk) finner utskottet inte behövligt. Motionens på principiella grunder förordade ram för utvecklingen och dess förslag i fråga om bl. a. förstatligande av gruv- och stålindustrin avvisar utskottet. Motionen avstyrks i nu berörd del.

SSAB

Den strukturplan som låg till grund för bildandet av SSAB Svenskt Stål AB innebar, framhålls det i motion 1983/84:689 (vpk), kraftiga personalnedskär-

ningar och nedläggningar av produktenheter. Med det konsortialavtal som upprättades vid bildandet förutsattes att SSAB skulle visa lönsamhet år 1983. För 1983 redovisar SSAB också överskott. Priset för detta är emellertid, säger motionärerna, kraftiga personalavgångar, nedläggningar av produktionsenheter och stora sysselsättningssvårigheter på gruv- och stålorterna. Hittills har nyinvesteringarna slagit väl ut. Investeringsviljan är emellertid nu, sägs det i motionen, nästan obefintlig. Konsortialavtalet, som strikt stipulerar affärsmässiga och företagsekonomiska principer, inger oro för framtiden. SSAB borde i stället arbeta efter samhällsekonomiska riktlinjer.

En ny inriktning av SSAB kräver enligt motionen att Gränges AB:s ägande i SSAB upphör och att det gamla konsortialavtalet ersätts med nya riktlinjer. Dessa riktlinjer preciseras i motionen på följande sätt. SSAB bör byggas upp efter samhällsekonomiska beräkningar. Alla järnverk bör ha integrerad produktion. Produktionstekniken bör anpassas till avancerad förädling och hög kvalitet. Produktionen bör byggas upp för att omfatta minst nuvarande personalantal. Produktionen bör, utom på traditionella stålbehov, särskilt inriktas på inhemska behov inom bygg-, transport- och energiområdena. Självförsörjningsgraden för stålprodukter bör öka. Handelspolitiken bör hindra att internationella kapitalistiska stålföretag slår ut stålindustrin. Gruvbrytningen bör fortsätta i Grängesberg och Dannemora och investeringar göras i nya brytningsnivåer i Grängesberg.

Vidare anförs i motionen att tung industri med stora miljöproblem måste anpassas till en dräglig arbetsmiljö. Det bör särskilt åläggas SSAB att inte spela ut miljö mot produktion och att under inga omständigheter motivera nedläggningsbeslut med miljöskäl.

Kortsiktiga lönsamhets- och effektivitetskrav får enligt motionen inte styra forsknings- och utvecklingsarbetet. Detta arbete har enligt motionen blivit eftersatt. De offensiva insatserna på processutveckling och nya produkter måste prioriteras. Detta måste ske med stöd från samhället, som har det övergripande ansvaret för att forskning och utveckling inom stålområdet blir tillräckligt omfattande i förhållande till de riktlinjer och mål som i motionen anges för SSAB:s och stålindustrins framtid.

Motionsyrkanden (vpk) av innebörd att staten skall lösa ut de privata ägarna ur SSAB, numera endast Gränges AB, har väckts årligen under perioden 1978–1982. Motionerna har på näringsutskottets förslag avslagits av riksdagen med motivering att ett förstatligande av SSAB inte är nödvändigt för att samhällets intressen skall tillgodoses. Inlösen av Gränges andel i SSAB kräver f. ö., enligt vad utskottet uttalade våren 1983 (NU 1983/84:25 s. 19), antingen en frivillig överenskommelse eller särskild lagstiftning. Utskottet har oförändrad uppfattning i frågan och avstyrker motion 1983/84:689 (vpk) i denna del.

Riksdagen har också vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden liknande det som framförs i motionen avseende ny plan för SSAB:s

verksamhet. Riksdagen har på utskottets förslag inte funnit anledning att göra något sådant uttalande som motionärerna har förespråkat. Våren 1983 konstaterade utskottet i ett betänkande (NU 1982/83:41), där ett sådant motionsyrkande ånyo avstyrktes, att SSAB mot bakgrund av att företagets rekonstruktionsperiod var över nyligen hade utarbetat en plan för den kommande femårsperioden, Perspektivplan SSAB 87. Denna plan angav inriktning och mål för SSAB:s stålrörelse. En redogörelse för huvuddragen i SSAB:s perspektivplan lämnades på annat håll i samma betänkande. Det övergripande målet för SSAB var enligt denna plan att utifrån affärsmässiga och företagsekonomiska principer varaktigt uppnå en för branschen hög lönsamhet. Kvalitetshöjande åtgärder skulle prioriteras och produktsortimentet skulle inriktas mot mera högvärdiga produkter. Samarbetet med kunder skulle ytterligare utvecklas och rationaliseringsarbetet fortsätta.

Ingenting har enligt utskottets mening inträffat som föranleder ett annat ställningstagande till de i motionen föreslagna nya riktlinjerna för SSAB:s verksamhet än det utskottet gjorde med anledning av motsvarande motion våren 1983. Även i denna del avstyrks således motion 1983/84:689 (vpk).

I motionen yrkas vidare att regeringen skall vidta åtgärder vad gäller forskning och utveckling i SSAB. Utskottet understryker betydelsen av att kvalificerad forskning och utveckling bedrivs inom SSAB i syfte att på lång sikt trygga företagets fortlevnad. I likhet med vad utskottet konstaterade våren 1983 (1982/83:41 s. 17), då ett liknande motionsyrkande behandlades, vill utskottet peka på att SSAB:s forsknings- och utvecklingskostnader uppgår till drygt 1 % av omsättningen. Det innebär att de är av ungefär samma storleksordning som för konkurrerande stålbolag. Vissa av de framgångar som SSAB har nått kan förklaras just av bolagets satsning på teknik och kvalitet.

Utskottet vill också erinra om att staten genom styrelsen för teknisk forskning (STU) gör stora satsningar på forskning och utveckling inom det materialtekniska området. Detta är ett prioriterat område inom STU. En stor del av dessa satsningar går till projekt inom stålområdet. Även via Industrifonden lämnas stöd till utvecklingssatsningar. Stål- och metallbranschen är enligt vad utskottet har erfarit den industrisektor som näst efter transportindustrin har erhållit mest stöd från Industrifonden.

Med hänsyn till det som här sagts finner utskottet att något uttalande av riksdagen i fråga om forskning och utveckling vid SSAB inte är påkallat.

Ytterligare ett yrkande i motion 1983/84:689 (vpk) går ut på att SSAB:s gruvverksamhet skall säkerställas genom åtgärder av regeringen. Gruvbrytningen bör fortsätta i Grängesberg och Dannemora och investeringar göras i nya brytningsnivåer i Grängesberg.

SSAB:s mål är att driva gruvverksamhet så länge denna ger ett positivt kassaflöde. Enligt vad utskottet har erfarit är resultatutvecklingen för gruvdivisionen f. n. god. Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att

begära åtgärder av regeringen för att säkerställa SSAB:s gruvverksamhet såsom föreslås i motionen.

SSAB måste precis som alla andra privata eller statliga företag vidta de miljövårdsåtgärder som berörda myndigheter ålägger företaget med stöd av gällande miljövårdslagstiftning. Utskottet kan inte ansluta sig till den tanke som förs fram i motion 1983/84:689 (vpk) att SSAB skulle åläggas särskilda krav i detta avseende.

Med det nu sagda har utskottet avstyrkt yrkandena i motion 1983/84:689 (vpk).

Metallurgi och insatsvaror

Ett antal motioner om järnsvamp har väckts under den allmänna motionstiden i år. De går alla ut på att järnsvampsverk skall lokaliseras till Norrbottens eller Bergslagens gruvområden. Utskottet behandlar dessa motionsyrkanden i ett betänkande om industripolitiska åtgärder för Norrbotten (NU 1983/84:39).

I det följande behandlar utskottet tre motioner som i andra avseenden än det nu nämnda tar upp frågor om insatsvaror i ståltillverkningen.

I motion 1983/84:859 (s) pekas på aktuella faktorer som påverkar stålindustrins skrotförbrukning och skrotförsörjning och som sammantagna innebär risk för att den framtida försörjningen inte kan tryggas. Sovjetunionen förväntas på sikt komma att kraftigt minska sin skrotexport. Genom den successiva övergången till stränggjutning faller en mindre volym skrot internt i stålverken. Det begränsade skeppsbyggandet gör också att tillgången på skrot minskar. Samtidigt har skrot i allt större utsträckning börjat tillföras som råmaterial i stålprocesserna. Den upprepade användningen av skrot kommer, anför motionärerna, att medföra kvalitetsproblem genom cirkulerande föroreningar. SSAB:s skrotförbrukning har, sägs det vidare i motionen, tiodubblats från år 1980 till år 1983. Intentionerna vid bildandet av SSAB var dock att SSAB skulle vidareförädla den svenska malmen. I de mellansvenska stålverken, där metallurgin med undantag för verket i Oxelösund är skrotbaserad, finns enligt motionärerna en allvarlig oro för framtidens skrotförsörjning. Det måste vara ett intresse för staten att stålindustrins råjärnsbehov tryggas för framtiden. Därför bör regeringen utreda landets långsiktiga försörjning med stålskrot. Riksdagen föreslås göra ett uttalande av denna innebörd.

Avvägningen mellan skrot och järnmalm som råvara är ett grundläggande problem för stålindustrin. Skrotförsörjningen har sin särskilda problematik. Utskottet har i det föregående redogjort för tidigare ställningstaganden av riksdagen i detta ämne (s. 4 f.). Vidare har en redogörelse lämnats för alternativa processer för råjärnstillverkning och för aktuella förslag rörande produktion av järnsvamp (s. 4).

Det är självfallet viktigt att råvaruförsörjningen kan tryggas för svensk metallurgisk industri på ett sådant sätt att denna industri fortsättningsvis kan drivas på ett konkurrenskraftigt sätt. Som utskottet har redovisat tidigare (s. 5) har utvecklingen under de senaste åren inneburit att det i en del avseenden har erhållits en säkrare grund för denna försörjning. Bl. a. har efter en längre tids överläggningar ett nytt avtal om fördelningen av köpskrot träffats mellan stålverken. Vidare har ett omfattande arbete lagts ned på skilda håll i syfte att utveckla nya processer för tillverkning av råjärn och järnsvamp, dvs. järnråvara som kan ersätta skrot. Delvis har detta skett med statligt stöd. Konkreta planer finns på ytterligare järnsvampstillverkning i landet i en anläggning baserad på Plasmared-processen. Skulle dessa planer förverkligas kommer ett tillämnat konkurrenskraftigt alternativ till importskrot att erhållas och importberoendet i inte obetydlig grad att nedbringas.

Utskottet anser att motionärerna fäster uppmärksamheten på en väsentlig fråga. Med beaktande av de senaste årens utveckling när det gäller att reglera skrotfördelningen mellan stålverken och att utveckla och planera för produktion av alternativa järnråvaror finner utskottet emellertid att någon utredning av regeringen f. n. inte är erforderlig. Motion 1983/84:859 (s) avstyrks alltså.

Vad beträffar SSAB:s skrotanvändning konstaterar utskottet att företaget nu, sedan rekonstruktionsperioden har avslutats, har att driva sin verksamhet på sedvanliga företagsekonomiska grunder. Därav följer att valet av insatsvaror vid ståltillverkningen träffas utifrån en bedömning av vad som är mest fördelaktigt för företaget. Självklart får detta inte förhindra att branschen som helhet i konstruktivt samarbete eftersträvar lösningar som minimerar totalkostnaden för råvaruförsörjningen och minskar behovet av importerat skrot.

Utskottet vill också erinra om vad riksdagen tidigare, på förslag av näringsutskottet, har uttalat om situationen för de mindre handelsstålsverken. I t. ex. utskottets betänkande NU 1978/79:43 anfördes att det statliga engagemanget inom handelsstålsindustrin i form av SSAB inte fick medföra att mindre handelsstålverk slogs ut och problem sålunda flyttades från en ort till en annan.

Den kraftigt ökade skrotförbrukning som förutses för år 1984 och som huvudsakligen består av importskrot innebär svårigheter framför allt för de mindre handelsstålverken. Detta bör enligt utskottets uppfattning beaktas vid fortsatta överväganden om råvaruförsörjningen.

Skulle staten finna att SSAB i några speciella avseenden skall vara skyldigt att använda särskilda beslutskriterier för sin verksamhet bör enligt utskottets mening i princip ett offertförfarande tillämpas.

I två motioner framförs förslag om åtgärder för att de nya råjärnsprocesser som har utvecklats skall börja användas. Enligt motion 1983/84:2793 (vpk) är detta angeläget framför allt mot bakgrund av behovet av att skrot kan ersättas med andra råvaror. Regeringen borde aktivt verka för att processer-

na kommer till användning. ELRED-processen kan t. ex. införas vid ett av stålverken, sägs det i motionen. I motion 1983/84:1891 (vpk) önskas en tids- och åtgärdsplan för de nya processerna, vilka enligt motionärerna snabbt måste börja tillämpas så att svensk industri verkligen får några fördelar av den nya tekniken i ett internationellt perspektiv.

De nya råjärnsprocesser som motionärerna refererar till har från samhällets sida bedömts som intressanta och angelägna. Till en del av dem har därför finansiellt stöd lämnats för att de skall kunna utvecklas. När det gäller att utnyttja processerna i industriell verksamhet måste det emellertid få ankomma på de potentiella användarföretagen att besluta. Utskottet har i detta avseende samma inställning som regeringen har redovisat i frågan med avseende på SSAB och som uttrycktes i det tidigare refererade frågesvaret av statsrådet Roine Carlsson (se s. 6). Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu sagda motionerna 1983/84:2793 (vpk) och 1983/84:1891 (vpk) i berörda delar.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *strukturuppgörelse inom sektorn rostfritt stål*
   att riksdagen
   a) med bifall till proposition 1983/84:157 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2793 yrkande 1 i ifrågavarande del bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats Nyby Uddeholm AB,
   b) med anledning av proposition 1983/84:157 moment 3 och med avslag på motion 1983/84:2793 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *ny specialstålskommission*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:691 yrkande 2 och motion 1983/84:2793 yrkande 3,
3. beträffande *ny stålpolitik*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:691 yrkande 1,
4. beträffande *rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta*
   att riksdagen
   a) med bifall till proposition 1983/84:157 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2793 yrkande 1 i ifrågavarande del bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats AB Bofors-Kilsta,
   b) med anledning av proposition 1983/84:157 moment 4 och med

avslag på motion 1983/84:2793 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *framtida ändringar av villkor för villkorslån*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:157 moment 1 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2791 yrkande 1 bemyndigar regeringen att i enlighet med vad föredragande statsrådet anfört besluta om framtida ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som beviljats vissa företag inom specialstålsindustrin,
6. beträffande *avveckling av industristödspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2796 yrkande 1,
7. beträffande *framtida utveckling av gruv- och stålindustrin*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1891 yrkande 1,
8. beträffande *SSAB*
att riksdagen avslår motion 1983/84:689,
9. beträffande *stålindustrins skrotförsörjning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:859,
10. beträffande *nya råjärnsprocesser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1891 yrkande 2 och motion 1983/84:2793 yrkande 7 i ifrågavarande del.

Stockholm den 9 maj 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Sivert Andersson (s), Ivar Franzén (c), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Strukturuppgörelse inom sektorn rostfritt stål (mom. 1)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Utskottet delar" och slutar på s. 10 med "rostfritt stål" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner den kritik mot propositionen som framförs i motion 1983/84:2793 (vpk) välgrundad. För att kunna lämna regeringen ett bemyndigande att ändra villkoren i beviljade villkorslån måste riksdagen enligt utskottets mening ha tillgång till en ordentlig struktur- och sysselsättnings-

plan för den berörda sektorn av specialstålsindustrin. En sådan saknas helt i propositionen. Ägarna till de aktuella företagen måste dessutom ta ansvar för sysselsättningen och tillskjuta ett betydligt större kapital än det som har överenskommits. Regeringen bör i enlighet med vad som sägs i motion 1983/84:2793 (vpk) riva upp ståluppgörelsen och förhandla på nytt med företagen. Målet skall därvid vara att sysselsättningen långsiktigt garanteras. I de nya förhandlingar som utskottet förordar bör även de lokala fackföreningarna få medverka. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *strukturuppgörelse inom sektorn rostfritt stål*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1983/84:2793 yrkande 1 i frågavarande del avslår proposition 1983/84:157 moment 1 till den del detta avser bemyndigande för regeringen att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats Nyby Uddeholm AB,
b) med anledning av proposition 1983/84:157 moment 3 och med bifall till motion 1983/84:2793 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Ny specialstålskommission (mom. 2)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets betänkande på s. 11 som börjar med "Den av" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag till statlig medverkan i den planerade strukturförändringen inom specialstålsindustrins sektor rostfritt stål har gett anledning till allvarlig kritik. Förslaget vilar på alltför lös grund. Det måste krävas att regeringen redovisar en ordentlig struktur- och sysselsättningsplan. Samma kritik och krav är motiverade när det gäller specialstålsindustrin i dess helhet. Utskottet ställer sig bakom kraven i motionerna 1983/84:2793 (vpk) och 1983/84:691 (vpk) att en ny specialstålskommission skall tillsättas som skall arbeta efter helt andra grunder än den kommission som regeringen tillkallade hösten 1982. Arbetet inom den av utskottet förordade kommissionen bör ha följande huvudsakliga inriktning.

Den minskande sysselsättningen inom specialstålsindustrin måste ersättas med andra arbetstillfällen inom eller utom stålindustrin. Det skall vara företagens skyldighet att skapa dessa nya arbeten. Kommissionens verksamhet skall vara framåtsyftande, så att stålindustrins utveckling mer än nu kommer att svara mot hemmamarknadens behov och de framtidssatsningar som samtidigt måste ske inom verkstadsindustrin. Forskning och utveckling måste bedrivas i starkt ökad utsträckning med effektiv samordning mellan de företag och institutioner som är verksamma på området. Både ny teknik och

redan utvecklad teknik måste tas till vara bättre än hittills. Ägandet inom specialstålsindustrin måste, tillsammans med övriga grenar av gruv- och stålindustrin, inlemmas i ett samlat svenskt metallbolag.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *ny specialstålskommission*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:691 yrkande 2 och motion 1983/84:2793 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Ny stålpolitik (mom. 3)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Flera av" och slutar med "avsedd del" bort ha följande lydelse:

Som komplettering till det som har förordats med avseende på tillkallandet av en ny specialstålskommission bör regeringen vidta åtgärder rörande svensk industri i ett vidare perspektiv. Åtgärderna skall syfta till att trygga sysselsättningen på bruksorterna. Arbetet bör genomföras enligt de riktlinjer som dras upp i motion 1983/84:691 (vpk) och som innebär att exportinriktningen inom svensk industri tonas ned och beroendet av importerade insatsvaror i svensk verkstadsindustri minskas. En kvalitativ och kvantitativ utveckling av verkstadsindustrin bör ske. Inom stålindustrin krävs en satsning på ny teknik. De anställda bör ha ett avgörande inflytande över utvecklingen, och deras kunskaper måste tas till vara. Ett förstatligande av industrin bör ske som ett led i en ny progressiv politik grundad på arbetarklassens långsiktiga intressen.

Riksdagen bör, med bifall till den nu nämnda motionen i berörd del, göra ett uttalande av den innebörd som utskottet här har angett.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *ny stålpolitik*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:691 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta (mom. 4)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Utskottet finner" och slutar på s. 13 med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Den kritik som kan anföras mot regeringens förslag beträffande sektorn rostfritt stål inom specialstålsindustrin gäller i lika mån uppgörelsen om en finansiell rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta. Utskottet ställer sig därför

bakom yrkandena i motion 1983/84:2793 (vpk) att riksdagen skall avslå förslaget om statlig medverkan till denna rekonstruktion.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1983/84:2793 yrkande 1 i ifrågavarande del avslår proposition 1983/84:157 moment 1 till den del detta avser bemyndigande för regeringen att besluta om ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats AB Bofors-Kilsta,
b) med anledning av proposition 1983/84:157 moment 4 och med bifall till motion 1983/84:2793 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Framtida ändringar av villkor för villkorslån (mom. 5)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Det kan" och slutar på s. 14 med "motion 1983/84:2791 (fp)" bort ha följande lydelse:

I samband med att riksdagen har beviljat lån med villkorlig återbetalningsskyldighet har vissa villkor för återbetalningen av dessa lån fastställts av riksdagen. Utskottet kan inte ansluta sig till regeringens förslag i propositionen att den skall få bemyndigande att i fortsättningen besluta om förändringar i villkoren för lånen. Om det framöver skulle visa sig nödvändigt med sådana förändringar – på grund av omständigheter som nu inte kan förutses – bör det enligt utskottets mening ankomma på riksdagen att fatta sådana beslut. Utskottet avstyrker regeringens förslag i denna del och tillstyrker sålunda avslagsyrkandet i motion 1983/84:2791 (fp).

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *framtida ändringar av villkor för villkorslån*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2791 yrkande 1 avslår proposition 1983/84:157 moment 1 till den del detta avser bemyndigande för regeringen att besluta om framtida ändringar i villkoren för lån med villkorlig återbetalningsskyldighet som har beviljats vissa företag inom specialstålsindustrin.

6. Avveckling av industristödspolitiken (mom. 6)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Ivar Franzén (c) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Det är" och slutar på s. 15 med "motion 1983/84:2796 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den bristande lönsamheten inom industrin är det största hindret för en industriell expansion. Om förutsättningarna för näringslivet skall kunna förbättras måste marknadsekonomin stärkas på skilda sätt, främst genom näringspolitiska åtgärder av generell natur.

Näringspolitiken måste inriktas på att stimulera till ett mera dynamiskt näringsliv och på att undanröja hinder för en vitalisering av svensk ekonomi. Ökad lönsamhet gör det möjligt för fler företag att tillhöra den expanderande delen av näringslivet. Ett antal selektiva insatser kan då avvecklas. Företagens garanti för fortlevnad måste vara deras egen utvecklingskraft och lönsamhet, inte offentliga bidrag. Konkurrensen får inte snedvridas och kapitalmarknaden inte snedbelastas. Riksdagen bör enligt utskottets mening göra ett uttalande angående industripolitikens inriktning av här angiven innebörd. Det nu aktuella yrkandet i motion 1983/84:2796 (m) skulle därigenom tillgodoses.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *avveckling av industristödspolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2796 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Framtida utveckling av gruv- och stålindustrin (mom. 7)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Något sådant" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Vad som föreslås i motion 1983/84:1891 (vpk) beträffande den framtida utvecklingen för svensk gruv- och stålindustri i vidare mening ser utskottet som en viktig komplettering till det som i övrigt har anförts om riktlinjer för en ny specialstålskommission. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen om att de i motion 1983/84:1891 (vpk) angivna principerna skall vara vägledande för omdaningen av svensk gruv- och stålindustri. Hela näringen bör således sammanföras i ett statligt metallbolag. Utvecklingen bör ske efter tre huvudlinjer. Den metallurgiska utvecklingen i landet måste stödjas och utvecklas. Malmen skall vara basen i den framtida stålindustrin och skrotanvändningen inte större än vad som motsvarar det skrotfall som sker inom landet. Ökad integration med förädlingsledet måste eftersträvas. Kring

de nya råjärnsprocesserna, som inte kräver extrem storskalighet, kan en sammanhållen produktion byggas upp. Process- och produktuveckling bör vidare ske i samarbete mellan stålverk och sluttillverkare. Produktionen bör ha en bas som fyller viktiga samhällsbehov såsom ny energiteknik, rationellt byggande, kollektivtrafik och transportsystem,

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *framtida utveckling av gruv- och stålindustrin* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1891 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. SSAB (mom. 8)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Motionsyrkanden (vpk) av" och slutar på s.18 med "motion 1983/84:689 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som sägs i motion 1983/84:689 (vpk) om att riklinjerna för SSAB:s verksamhet skall vara samhällsekonomisk lönsamhet och effektivitet. En ny inriktning av SSAB förutsätter att Gränges AB:s ägande i SSAB upphör och att det gamla konsortialavtalet ersätts med nya riktlinjer för SSAB enligt följande:

- SSAB bör byggas upp efter samhällsekonomiska beräkningar.
- Vid varje järnverk bör förekomma en integrerad produktion innefattande metallurgi, valsning och manufakturering.
- Produktionstekniken bör anpassas till avancerad förädling och hög kvalitet.
- Produktionen i SSAB bör byggas upp för att omfatta minst nuvarande personalstorlek.
- Produktionsinriktningen bör utöver traditionella stålbehov särskilt inriktas på inhemska behov inom bygg-, transport- och energiområdena.
- Syftet bör vara att öka graden av självförsörjning med stålprodukter i landet samtidigt som handelspolitiken måste hindra internationella kapitalistiska stålföretag att slå ut stålindustrin.
- Gruvbrytningen bör fortsätta i Grängesberg och Dannemora och investeringar göras i nya brytningsnivåer i Grängesberg.

Den forskning och utveckling som sker inom stålindustrin är i stort underordnad kortsiktiga lönsamhetskrav. Exemplet med de tre råjärnsprocesserna inger oro. Dessa processer är i samhällsekonomisk mening lönsamma och borde enligt utskottets mening utvecklas och inordnas i den svenska stålindustrins framtidsutveckling. SSAB har ett stort ansvar för utvecklingen av stålindustrin. Det kan emellertid inte begäras att SSAB ensamt skall bära ansvaret för de nödvändiga satsningarna på forskning och utveckling. Samhället måste enligt utskottets mening lämna stöd till detta.

I en marknadsekonomi kommer miljöintressena i andra hand. Så kan inte enligt utskottets mening SSAB drivas. Det bör särskilt åläggas SSAB att inte spela ut miljö mot produktion och under inga omständigheter motivera nedläggningsbeslut med miljöskäl. Utskottet tillstyrker med det nu sagda motion 1983/84:689 (vpk).

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *SSAB*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:689 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Nya råjärnsprocesser (mom. 10)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "De nya" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill betona att övergången inom stora delar av stålindustrin till användning av skrot som råvara kan ha svåra följdverkningar på sikt för råvaruförsörjningen och därmed även för produktionsmöjligheterna. Det är således av stor vikt att regeringen snarast tar initiativ till att de nya reduktionsprocesserna utnyttjas för produktion i full skala i stålverken. Detta kan också ge svensk stålindustri betydande fördelar internationellt sett. Utskottet tillstyrker alltså motionerna 1983/84:1891 (vpk) och 1983/84:2793 (vpk) i ifrågavarande delar och anser att riksdagen bör göra ett *uttalande av nyss angiven innebörd.*

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *nya råjärnsprocesser*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1891 yrkande 2 och motion 1983/84:2793 yrkande 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

SSAB (mom. 8)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anför:

I anslutning till utskottets behandling av motionskravet (vpk) om förstatligande av SSAB i dess helhet vill vi erinra om att moderata samlingspartiet i annat sammanhang har framfört krav i helt motsatt riktning, dvs. på en privatisering av företaget. SSAB är för dagen inte börskandidat, även om företaget nu åter har blivit lönsamt. Omstruktureringen och effektiviseringen måste fullföljas. Förmodligen måste också en omfattande omstrukturering av europeisk stålindustri slutföras innan statens ägarengagemang i SSAB kan avvecklas. På sikt bör emellertid detta ske.

Innehåll

Ärendet 1

Sammanfattning 1

Proposition 1983/84:157 2
Huvudsakligt innehåll 2
Förslag 2

Motionerna 2

Uppgifter i anslutning till motionerna 4
Alternativa processer för råjärnstillverkning, m. m. 4
Tidigare riksdagsbehandling 4

Utskottet 6
Omstrukturering av sektorn rostfritt stål 6
Förslagens bakgrund och innebörd 6
Övervägande 8
Rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta 11
Framtida ändringar av villkor för villkorslån 13
Avveckling av den selektiva industristödspolitiken 14
Allmänt om gruv- och stålindustrin 15
SSAB 15
Metallurgi och insatsvaror 18
Hemställan 20

Reservationer 21
1. Strukturuppgörelse inom sektorn rostfritt stål (vpk) 21
2. Ny specialstålskommission (vpk) 22
3. Ny stålpolitik (vpk) 23
4. Rekonstruktion av AB Bofors-Kilsta (vpk) 23
5. Framtida ändringar av villkor för villkorslån (m, c, fp) 24
6. Avveckling av industristödspolitiken (m, c, fp) 25
7. Framtida utveckling av gruv- och stålindustrin (vpk) 25
8. SSAB (vpk) 26
9. Nya råjärnsprocesser (vpk) 27

Särskilt yttrande (m) 27

minab/gotab 78530 Stockholm 1984